

Csemez Attila tájépítésmérnök írásai: 2. rész:

TÁJBA-ILLESZTÉSI SZEMPONTOK

Valamennyi, a tájat, a tájképet befolyásoló tevékenységet lehet tájba-illesztési feladatnak is tekinteni. Mindenféle beavatkozást tájba-illesztési szempontok szerint kellene megoldani, a lakótelepek, az ipari üzemek, a tornyok elhelyezésétől a gáztartályok helyének kiválasztásáig, valamint a kertek kialakításáig. Tájba-illesztésnek a létesítményeknek, az építményeknek a táji adottságok messzemenő figyelembevételével történő, funkcionális és esztétikai szempontok szerinti, azaz tájérték növelő célú elhelyezését és környezetalakítását értjük.

A háznak, a lakásnak Széchenyi nagy jelentőséget tulajdonított: "*Kinek se hazája, se lakja, ugyan milyen kötelékekkel van embertársához, felebarátjához kapcsolva. Bizony felette gyengébbel...*" (p. 57).

A kastély, a kúria, a városi és a falusi házak" részletező belső kialakításáig Széchenyi sok-sok mindenre kitért. Számtalan összehasonlítást tett a hazai és a mediterrániumban is, valamint az Angolországban épített házak között. A létesítmények tájba-illesztéséhez **Széchenyi István** – szóhasználatában bár gyakran ódivatú, de örökérvényű – 1834-ből származó gondolatai ma is aktuálisak.

A tájba-illesztés a helykijelöléssel kezdődik. "*Legjobb házaink építésében sem vétetik azonban – általánosan s kivált Magyarországot tekintve – két fő kérdés elegendő figyelembe. Legelőször is a földbolygó mily szélességén, s másodsor a napszak mily tájékára építünk?*"

Szívesen idézem fel gróf Széchenyi István 1834-ben megfogalmazott öt szempontját a lakóház kiválasztási helyéhez, amelyek többsége 192 év távlatában is helytállóak és a mai gyakorlatra vonatkozóan is értelmezhetők.

„I. Fekvése legelső.

S ennek választásában legfőbb szempontok: kellő magasság; részint kilátás, részint a vizeknek s nedvességeknek könnyebb eltávoztathatása miatt. Hegy-vagy domboldal azonban néha felcsapó források következtében nedvesebb, mint a völgy, s ekképp ebben óvakodóknak kell lennünk.

II. Magány,

azaz legalábbis 2000 öl távolságra mindenünnen, hol embersokadalom létezik, mint falu, gazdasági major sat., s mégis könnyű közösülés a szomszédságban lévő helységekkel – s legfőképp várossal, melynek két mérföldnyinél odébb semmi esetre sem szabad feküdni. Minek elérhetése végett jó út vágjon vidéken keresztül, s ez minden időbeni alkalmas függésben legyen tartva hasonlólag jó út által fejtegetésben lévő lakházunkkal. Mindennapi levél- s újságposta - s postával juthatás a lakig.

III. Agg, de egészséges tölgyerdő.

Urasági lakot soha nem citálhatni, ha vén, lombos fák nem környékezik azt minden oldalul. S míg a közönséges ültetmények némi ábrázatot, de csak valami jobb formát is nyernek, addig százszornál többször megfordul rajtunk a tavasz, és ekképp nem magunk, se gyermekeink, hanem csak unokaivadékaink számára készítünk lak-környezőt, ha azt ültetjük. Balta és fejsze kell annak elrendelésére, s nem ültetés; ne hozzáadás, de elvétel. S ekképp, hacsak lehet, erdő közepén épüljön a lak.

IV. Hajózható folyó vagy eleven természeti tó

- minthogy tengerrel, fájdalom, nem diszponálhatunk -, nem tőszomszédságában a laknak ugyan, de ennek homlokteremeiből láthatólag.

V. Kitétel.

Merre legyen tudniillik fordítva a háznak homlokrésze, mely legtöbb tekintetet érdemel, minthogy ébrenlétkor mindig a ház homloki termeiben szoktunk tartózkodni, s mind ebédlők, mind éjjeliek könnyebben lehetnek nyájas kitétel, valamint szép kilátás híjával, ezeknek alvás, azoknak pedig evés s inkább az ebédnek, mintsem a környéknek bámulása lévén fő célunk.”

(Forrás: Gróf Széchenyi István: Buda-pesti por és sár. Balassi Kiadó 1995. pp. 96-97).